Gemeenteraad

Aan de gemeenteraad

afdeling: F&C

Onderwerp:
Programmabegroting 2024-2027

Wat adviseert het college te besluiten?
De Programmabegroting 2024-202 vast te stellen.

Algemene toelichting (AANBIEDINGSBRIEF)

Beste leden van de gemeenteraad,

Met een ietwat dubbel gevoel bieden wij de programmabegroting 2024–2027 aan. Aan de ene kant zijn wij trots dat wij onder onzekere omstandigheden erin geslaagd zijn onze bestendige lijn van uitvoering en vernieuwing voort te zetten. Op een aantal terreinen zetten wij zelfs een tandje erbij. Aan de andere kant gaat het om een begroting die in de laatste jaren niet sluitend is. We zijn daarin zeker niet de enige gemeente in Nederland: er is ook wel wat aan de hand met de gemeente financiën. Graag lichten we beide kanten toe.

Vol in de uitvoering en ontwikkeling

Zoals we in de kadernota 2024 al schreven, zijn het onzekere tijden. Van inflatie, personeelstekorten, stikstofvraagstuk tot de kosten van energie. We kunnen niet aangeven welke kant het op gaat. In Oss volgen we al jaren de bestendige lijn dat we niet euforisch worden als we wat meer geld krijgen en niet in de kramp schieten als het een keer minder is. We spelen er wel op in. Zowel wat meer als wat minder gaat in de periode 2024–2027 plaats vinden. Vanuit onze eigen bestendige lijn hebben wij alle middelen gemobiliseerd om zo veel mogelijk voor de samenleving te blijven doen. In de directe uitvoering en dienstverlening, in de projecten, in maatschappelijk vastgoed en voorzieningen, in de ambities van de 100.000 gemeente. Niet alleen voor vandaag, maar ook met het oog op de noodzakelijke investeringen voor de toekomst. We zien momenteel fors stijgende rentes en kosten. Onze huidige projecten worden hierdoor fors duurder. Daarom stellen wij voor om € 15 miljoen uit onze algemene reserve te halen om de kostenstijgingen voor ruimtelijke en overige ambities op te vangen. Denk aan woningbouw, aan de nieuwe Lievekamp of het Golfbad. Daarmee kunnen deze projecten doorgaan. Naar ons idee hebben we een uitgebalanceerd pakket van uitvoering en investeringen samengesteld, dat strak is gebudgetteerd én recht doet aan wat nodig is in onze samenleving.

De laatste jaren een tekort en risico’s

In gemeenteland worden 2026 en 2027 de ravijnjaren genoemd. Het Rijk verlaagt dan de uitkering aan gemeenten in het Gemeentefonds met circa € 3 miljard. Hoewel in de septembercirculaire de pijn enigszins verlicht is, merken we dit in Oss ook. De laatste twee jaar zijn niet sluitend. Dit heeft ook met onze bestendige lijn te maken. De komende jaren zijn er tal van onzekerheden, waarvoor wij onze ogen niet sluiten. Er is een Landelijke Hervormingsagenda Jeugd, die beleidsmatig van alles voorstelt dat z’n werking nog moet bewijzen, maar ons tegelijkertijd confronteert met een lokaal op te vangen korting van bijna € 2 miljoen. We zien hogere investeringskosten voor onderwijshuisvesting op ons afkomen. We weten niet met zekerheid of het Rijk de gelden voor de versnelling klimaat- en energiebeleid structureel maakt en we houden er rekening mee dat de culturele instellingen een beroep op ons blijven doen. Wij vinden het gepast om in ieder geval de helft van deze reële risico’s in onze begroting te verwerken. Dat doen we vanaf 2026 en dat leidt tot tekorten in de laatste 2 jaren, die door de daling van het Gemeentefonds al een flink onder druk staan. Daarnaast heeft de VNG gemeenten opgeroepen om transparant te zijn en de tekorten zichtbaar te maken. Ook onze toezichthouder – de provincie Noord-Brabant – heeft zijn begrip uitgesproken over de financiële situatie waarin gemeenten in Nederland dreigen te belanden.
Per saldo presenteren we daarmee een begroting die niet sluit en meer risico’s kent dan we gewoon zijn. Dat is de concrete vertaling van de ambitie van het college om een bestendige lijn te varen, uit welke hoek de wind ook waait.

Waar richten we ons op de komende jaren?

Onze algemene reservepositie is op orde en kent een vrije ruimte van circa € 18 miljoen. Dit stelt ons in staat om incidenteel problemen op te lossen, zoals de storting van € 15 miljoen om stijgende bouw- en rentekosten het hoofd te bieden. Daarnaast stellen wij een beperkte stijging van de OZB en de afvalstoffenheffing voor om structurele middelen beschikbaar te hebben. Met deze verhogingen blijven we overigens ruim onder de gemiddelde lastendruk in Nederland. We combineren het bovenstaande met de middelen die al in onze exploitatie zitten en dit zorgt ervoor dat wij de komende jaren fors kunnen inzetten op de uitvoering en ontwikkelingen voor de toekomst in onze gemeente. Wij lichten er een aantal zaken uit:

- **De verstedelijkingsopgave** met woningbouw en mobiliteit. Denk aan Amsteleind, de plannen rond de Raadhuislaan, het Euterpepark. Maar ook de grote investeringen in bereikbaarheid via de weg en het spoor. Met Spooragenda van de toekomst en extra capaciteit voor mobiliteit. De doorontwikkeling van de Haven Elzenburg. Maar ook extra geld voor flexwoningen.
- **De klimaatopgave en energie transitie.** We zijn in staat om de uitvoering van klimaatadaptatie te versnellen. Daarnaast aandacht van de duurzame polder tot het voorbereiden om de eerste 7.500 bestaande woningen gasloos te maken. We bouwen aan een klimaat adaptief Oss van de toekomst, waarin bewoners, bedrijven, flora en fauna minder kwetsbaar zijn voor de effecten van klimaatverandering, zoals de hogere kans op wateroverlast door extreme neerslag, hitte, droogte en overstromingen van de Maas.
- **Goede dienstverlening en transformatie van het sociaal domein.** We werken aan de Hervormingsagenda Jeugd, met daarbij aandacht voor financiële risico's, aan de realisatie van het Integrale Zorg Akkoord en Gezond en Actief Leven Akkoord. Maar ook aan het nieuwe beleidskader armoede en schulden, jeugdpreventie via Halt en aan de vernieuwing en professionalisering van onze dienstverlening. En structurele aandacht voor participatie.
- **Stedelijke voorzieningen voor een aantrekkelijke stad.** De nieuwe Lievekamp, het Walkwartier met het Warenhuis en het nieuwe zwembad zijn hier aansprekende voorbeelden van. We evalueren de Koers Stadshart. Vanwege de forse rentestijgingen zijn de al gereserveerde budgetten minder waard geworden. Dat trekken we nu recht. Maar ook aandacht voor evenementen, recreatie en toerisme en cultuur.
- **Duurzaam houdbare voorzieningen voor vitale dorpen en wijken.** Forse investeringen in onderwijs, sport en ontmoeten. Ussen met de nieuwe Hille, de voorziening in de NOK dorpen en Ravenstein zijn voorbeelden van in stenen investeren om sociale cohesie te bevorderen.
- **Veilig en schoon.** Hierbij gaat het onder andere om extra capaciteit om overbewoning tegen te gaan, capaciteit voor Veiligheid en extra toezichthouders om afvalproblemen aan te pakken. Maar ook in onze eigen organisatie noodzakelijke investeringen in informatieveiligheid.
- **Een uitstekende 100.000+organisatie in een passende huisvesting.** Onze positie op de arbeidsmarkt verbeteren met een verhoging van de reiskostenvergoeding en opleidingen budget. Daarnaast aandacht voor werving en selectie en snel thuis voelen in onze organisatie. Maar ook aanpassing van het gemeentehuis aan hybride werken en akoestiek problemen en het tekort aan samenwerkplekken oplossen. En tenslotte een impuls aan subsidieverwerving en lobby werk.

Tenslotte

Ondanks de twee genoemde kanten bieden wij u met volle overtuiging deze meerjarenbegroting aan. We hebben lang gewikt en gewogen en zijn blij dat wij onze beloften naar de samenleving kunnen waarmaken. In zowel het werk van iedere dag als in de noodzakelijke investeringen voor de toekomst. Die toekomst is echter niet zonder risico's. Gecombineerd met de teruglopende bijdragen in het gemeentefonds leidt dit tot tekorten in de laatste 2 jaar. Wij vinden dit verantwoord én het verplicht ons om continue de vinger aan de pols te houden. Om bij te sturen, vanuit een weloverwogen analyse wat nodig is voor Oss en financieel acceptabel is op de lange termijn.

Graag gaan wij de komende weken met u het gesprek aan over deze begroting en werken wij de komende jaren met u samen aan het welbevinden en groei van onze gemeente.

Samenvatting financiën
In de programmabegroting 2024- 2027 concretiseren we de kadernota 2024. In de volgende tabel geven we de financiële positie weer.

+ is nadeel: hogere uitgaven/lagere inkomsten
- is voordeel: lagere uitgaven/hogere inkomsten
bedragen x € 1.000

Omschrijving	2023	2024	2025	2026	2027
Bestaand beleid					
Lasten	391.470	346.047	343.127	334.979	328.469
Baten	-386.254	-358.167	-360.132	-336.494	-327.921
Saldo	5.216	-12.119	-17.005	-1.516	548
Stortingen reserves	30.234	17.304	20.860	6.642	3.476
Onttrekkingen reserves	-39.041	-6.601	-4.919	-4.424	-4.292
Saldo mutaties reserves	-8.808	10.703	15.940	2.218	-816
Totaal bestaand beleid	**-3.592**	**-1.417**	**-1.065**	**703**	**-268**
Nieuw beleid	5.331	2.019	2.443	5.014	7.695
3O-ontwikkelingen	-1.295	-841	-1.497	-1.365	-17
Budgettair neutrale wijzigingen	0	0	0	0	0
Septembercirculaire	1.633	201	-128	-313	-4.329
Saldo programmabegroting	**2.078**	**-38**	**-247**	**4.039**	**3.081**

Conclusies uit de tabel.
We presenteren een sluitende begroting voor de jaren 2024 en 2025. Voor de jaren 2026 en 2027 zijn er tekorten ter hoogte van respectievelijk circa € 4 en € 3 miljoen. Dit zijn naar onze mening acceptabele tekorten. Het tekort vanaf het jaar 2027 wordt veroorzaakt door het opnemen van een aantal concrete risicoposten.
Dit beeld sluit aan bij het oproep vanuit de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG) en de provincie om een realistische meerjarenbegroting op te stellen. Dit versterkt de positie van de VNG in het gesprek met het Rijk om te komen tot een rechtvaardig, duurzaam en solide meerjarig financieel perspectief.

Burgemeester en wethouders van Oss,
De secretaris, De burgemeester,
drs. H. Mensink drs. W.J.L. Buijs-Glaudemans

Bijlagen
Programmabegroting 2024-2027

Samenvatting (=korte inhoud)
De programmabegroting 2024-2027 is opgesteld. In deze programmabegroting vertalen we de kadernota 2024-2027. We presenteren voor 2024 een sluitende begroting, door het ravijnjaar is de begroting na 2026 niet meer sluitend.